

תוספת שביעית

גליון שבועי בענייני שמיטה
Weekly newsletter on the subject of shmitta

פרשה וילך | תשרי תשפ"ב

גליון
23

חובת הקרקע וחובת הגוף | הגדרת מצווה התלויה בארץ

מחלוקת הראשונים בדין ביכורים מובילה לחילוקי דעות בפוסקים סביב הבאת ביכורים מפירות שנרכשו בשוק. יסוד המחלוקת בשאלה האם מצות ביכורים מוטלת על הקרקע או על גוף האדם, וכיצד ניתן לדעת איזו חובה זו.

נשא לבכנו אל כפים

זכינו בס"ד להכנס בשעריה של שנת השבע, היא שנת השמיטה תשפ"ב. רשמי החג עדיין מורגשים באויר, ועל פני הבריות ניכר כי פנים חדשות באו לכאן.

ראש השנה הוא חג המסמל את המלכת הקב"ה עלינו למלך, וקבלת עול מלכותו וקיום מצוותיו. את הדברים ניתן למצוא פעמים רבות בנוסח התפילה, כאשר אנו מזכירים ומבקשים את המלכת ה' עלינו. המלכת הקדוש ברוך הוא מקבלת דגש מיוחד בחג זה, אבל היא חלק בלתי נפרד מכל תפילת המועדים.

נשים לב לנוסח שאנו אומרים בתפילת המוסף, 'אבינו מלכנו גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה, והופע והנשא עלינו לעיני כל חי'. משמעות הבקשה היא, שמלכות הקב"ה על עם ישראל תהיה גלויה לכל העולם. אבל צריך להבין מה זה 'והנשא עלינו'. מה פירוש המילה להנשא.

השבוע בגליון, הזכרנו בקיצור את סוגי המצוות שהם חובת הקרקע. הבאנו את מחלוקת הראשונים אם גם מצות ביכורים מוטלת על קרקע, או שהיא חובה על גוף האדם.

מעניין לדעת שלפני שבועיים קראנו בפרשת כי תשא את מצוות הבאת הביכורים. אלא שלאורך כל הפרשה לא מוזכרת המילה 'ביכורים'. במקום זה יש 'ראשית פרי האדמה'. יש גם 'טנא' אבל ביכורים לא מוזכר. יותר מעניינת העובדה, שביכורים מקבלים איזכור בפרשת ראה (יב, יז) שם אומרת התורה: 'לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך ותירשך ויצהרך וכלכלת בלוקך וצאנך וכל נדריך אשר תדד ונדבתך ותרומת דרך'. וכיירש רש"י שתרומת דרך זה ביכורים. אולם כאן יש להבין מדוע התורה לא אומרת ביכורים במפורש.

וראיתי שזקיני זצ"ל עמד על שאלה נוספת. התורה מנכה את הביכורים - תרומת דרך. השילוב של שני התיבות הללו ראוי לציון, מאחר ומונחים בו שני מושגים סותרים. תרומה באה ממשמעות גבוה ומרומם, הפירות מיוחסים לאבינו שבשמים. ואילו 'דרך' משמע פועלה אנושית, דבר המתייחס לכול האדם. וזאת יש להבין, מדוע חיצרה התורה את שני המושגים דווקא במצוות ביכורים.

הסביר זאת הרב הנזכר, על מנהג העולם

<<<

ארץ ישראל. אך כיצד ניתן לקבוע, איזוהי מצווה התלויה בארץ. רבי יהודה בגמרא (שם), נותן לכך סימן. והוא, מצווה שהיא 'חובת קרקע'. רש"י מפרש (שם ד"ה חובת) שחובת קרקע הינה, חובה המוטלת על הקרקע או על גידוליה. לעומת זאת חובת הגוף נוהגת גם בחוץ לארץ. ומבואר כאן, שחובת הקרקע היא הפוכה מחובת הגוף.

הדברים יובנו יותר כאשר נתבונן במהותה של מצוות השמיטה. בתורה מוזכרות שתי שמיטות. וכן אומרת הגמרא בגיטין (לו). 'וזה דבר השמיטה שמוט - בשתי שמיטות הכתוב מדבר, אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים, בזמן שאתה משמט קרקע - אתה משמט כספים, בזמן שאי אתה משמט קרקע - אי אתה משמט כספים'. כאן אנו מוצאים הקבלה בין שמיטת קרקעות לשמיטת כספים. אלא שיש בניהם הבדל, במקום חיוב המצווה. שמיטת קרקעות נוהגת רק בארץ ישראל. כמבואר בסוגיא בקידושין, שהבאנו קודם לכן. שמיטת כספים לעומת זאת, נוהגת גם בחו"ל. וכן גם הביא הרמב"ם (להלכה, בהלכות שמיטה ויובל ט, ב). וזה אם כן ההבדל, בין חובת הגוף לחובת הקרקע. כי עיקר מצוות השמיטה היא 'ושבתה הארץ', המצווה מוטלת על האדמה. ואילו שמיטת כספים היא מצווה על הגוף, מצווה להפקיר ולשמט את החובות. לכן שמיטת כספים נוהגת גם בחו"ל, ולעומת זאת שמיטת קרקעות רק בארץ ישראל.

הגדרת חובת הקרקע

לצד מעשר, ערלה, ושביעית, ניתן למצוא גם את מצוות הביכורים. את צווי זה פגשנו בשבועות האחרונים בכמה הזדמנויות. התורה אומרת (דברים כו, א) 'והיה פי תבוא אל הארץ', משעה שבני ישראל נכנסים לארץ ישראל. 'ולקחת מראשית כל פרי האדמה' וגו' - נצטוונו במצוות עשה להביא את הביכורים לבי"ת המקדש אל הכהן (רמב"ם ביכורים ב, א). השאלה המתבקשת היא, האם ביכורים היא חובת הגוף, או חובת קרקע. שאלה זו מופיעה בתוספות בבבא בתרא (פא. ד"ה ההוא), ונחלקו בה בעלי התוספות. לתירוץ הראשון מבואר, שביכורים הינה מצווה התלויה בארץ. התוספות מביאים בשם הרשב"א שחולק, וסובר שביכורים היא מצווה שאינה תלויה בארץ. מצוות ביכורים לדעת הרשב"א מוטלת על גוף האדם, ואין חיוב להתחייב במצווה זו. והרי היא כמו ציצית שהיא חובת הגוף, אך אין חיוב להתחייב בה. הדברים מתחברים למחלוקת דומה אם הפרשת ביכורים מוטלת על בעל הבית או על בעל הפירות. ונפקא מינה באדם הקונה פירות מן הנכרי, או מישראל שלא הפריש כדן. שיטת התוספות (גיטין מז. ד"ה לוקח) שהקונה צריך להפריש גם אם אינו בעל הקרקע. שיטת הרמב"ם (ביכורים ב, יד) שהקונה לא מביא, אלא אם כן חזר וקנה שוב את הקרקע. באופן זה נחשב שיש לו קרקע ופירות ועל כן יכול להביא. ואפשר לתלות את דבריהם במחלוקת אם ביכורים הינן חובת הגוף, או קרקע. ועל כן סברו התוספות שהלוקח חייב להביא, מחמת היא חובת הגוף. לעומת זאת הרמב"ם סבר שהיא חובת הקרקע, ולכן צריך שגם הקרקע תהיה ברשותו. וצ"ע.

דעת הרשב"א כפי שזכרנו, שהביכורים מוטלים על גוף האדם. כדי להעמיד את תירוץו מביא הרשב"א שתי ראיות להוכיח שהחובה על הגוף, ולא על הקרקע. נעיין <<<

הידעת?
**את פירושו
למשניות
התחיל הרמב"ם
לכתוב בגיל
23**

הבהרה חשובה:
כל המובא בגליון זה נאמר לצורך חידוד הלומדים ואין לפסוק מכה ללכה כלל! לכל שאלה יש להתיעץ עם מורה הוראה.

להצלת
צבי הירש ליב בן שרה לאה
לזוג הגון במהרה
ולס"ד בכל העניינים.

היחדש שנביא תיכף, חייב להיות שגור אצל כל אחד מאיתנו. אין זו גוזמא לומר, שהוא אחד מן היסודות החשובים והמקיפים ביותר. ניתן להקפיד אותו מכמה זוויות, אך בטור הנוכחי נבחר לעסוק בקשר שלו לשנת השמיטה. ונפתח בהקדמה קצרה.

הקב"ה ציוה אותנו בתורה, לקיים מספר רב של מצוות. אמנם מי שידייק יבחין, שהמצוות נחלקות לכמה אבות. הקבוצה הראשונה מתאימה לירח האיתנים, ובה מצוות כגון השופר, צום, סוכה, ולולב. האמת היא שבשופר זה לא כל כך פשוט, והראיה שכולם יוצאים בתקיעה אחת. ואם זה היה מצווה שבגופו, היה על כל אחד מאיתנו לתקוע לעצמו בשופר. וכן אנו מוצאים בברכת השופר, שהברכה היא לשמוע קול שופר, ולא לתקוע בשופר. ובהכרח יש גילוי מיוחד למצוות השופר, שעיקר המצווה בשמיעתה. והתקיעה היא רק המכין לקיום המצווה. ואותה ניתן לקיים על ידי שליח. אבל השמיעה עצמה חייבת להתקיים בגופו של מקיים המצווה. (ר"ה טו)

המצוות מהסוג הזה נעשות באמצעות הגוף, והם נקראות לפעמים: 'מצוות שבגופו'. זו הקבוצה הראשונה, והיא מובדלת מיתר המצוות. ויש לה מספר דוגמאות. מצוות שבגופו למשל, לא ניתן לקיים באמצעות שליח. (קידושין מא:). הטעם לכך הוא, שרצון התורה שהאדם ישב בסוכה. ובמילים אחרות, אין המטרה שהסוכה תהיה מיושבת, או שינטל הלולב ממקומו. רצון התורה שהאדם ישב בסוכה, ולפעולה זו לא ניתן להשתמש בשליח. רצון התורה שאדם יצום, לא יעלה על הדעת שהשליח יצום ובעל הבית יצא ידי חובה. (ראה ריטב"א קידושין שם ד"ה והא) ישנו חילוק נוסף בין מצוות שבגופו לשאר מצוות, ויסודו דברי הריטב"א בקידושין (לו). אודות העובדה שנושם פטרות ממצוות עשה שהזמן גרמן. כל זה רק במצווה שקיומה בגוף, אולם שאר מצוות נשים חייבות.

בצאנו, שיש מספר מצוות שחיוכם מוטל על הגוף. והאמת שאין זה רק במצוות עשה, גם בשב ואל תעשה מצאנו את אותו עיקרון. ישנן עבירות שהאדם מוזהר שהן לא ייעשו, כגון הותרת קורבנות מעבר לזמנם. ויש עבירות שהאדם מוזהר שלא יתבצעו בגופו, כגון אכילת מאכלות אסורות. שאין איסור שהם יאכלו, אלא האיסור מוטל על האדם שגופו לא יהנה ממאכל שיש בו איסור.

מצוות התלויות בארץ

יש גם קבוצה נוספת של מצוות, המכונות 'מצוות התלויות בארץ'. קבוצה זו כוללת בתוכה מצוות המוטלות על האדמה. למשל, כלאיים, ערלה, לט, שכחה, ופאה. ויש עוד רבים, ניתן למצוא אותם מפורטים בגמרא קידושין (לו). המצוות מהקבוצה הזו לא נוהגות בחוץ לארץ, ויש חובה לקיימן רק בתחום

מושג בשביעית | מארופה

מארופה היא כלי מלאכה (שביעית ה, ד) והיה נקרא כן ממשמעות 'מרא' (ריב"מ"י שם). שהוא מין מעדר (שבת קב:). כלי זה היה משמש גם לחפירה באדמה (פיה"מ שם). כגון לצורך זריעה (תפארת ישראל כלים כט, ז) כלי זה נראה כעין מעדר של ימינו (רש"י ב"מ פב: תפארת ישראל כלים יג, ג). מהמשנה בשביעית (שם) משמע שניתן לעשות כלי זה מברזל, או מנץ.

נחלקו התנאים אודות לוף ומיני ירקות דומים שנכנסו משישית לשביעית אם מותר לקצור אותם בקרדומות של מתכות, או במארופות של עץ (שביעית ה, ד). יסוד מחלוקתם, האם חוששים שיבואו להתייר עבודת הארץ (פיה"מ ר"ש שם).

כפי שניתן לראות כיום. תוצרת האדמה נחשב בעולם כמושא לגאווה, כאשר יש יבול טוב, החלקאי מקבל את הקרדיט, ההצלחה מתייחסת אליו. כאשר האדם לא מרגיש את מלכות ה', המבט שלו מתעוות. רצון התורה הוא, שאדם יבין שתוצרת משובחת היא גזירה אלוקית, ואת הכל סיבב הקב"ה בהשגחתו. הדרך להתגבר על העקמימות, היא חיזוק ההכרה בהשגחה הפרטית של הקב"ה. כיצד ניתן לחדד את התחושה? על זה אומרת התורה 'תרומת ידך'. כאשר אדם מביא את הביכורים דרך הרמה, בהכרה שהפירות האלה הגיעו לעולם בגזירת הבורא, בזה הוא מיישר את מבטו על העולם הזה, וניצל ממשכבות פסולות.

על פי רבני מדוע ביכורים נקראים 'תרומה'. עוד נבין את הפסוק שאומר דוד המלך בתהילים, "שאו ידכם קדש וברכו את ה'" (קלד, ב). הכוונה היא, שכאשר אדם נושא את ידיו, שעושה פעולה המחזקת את ההכרה בעובדה שה' ניצב בשמים ממעל, ומשגיח על כל יושבי הארץ. בזה הוא נותן שבח לקב"ה, שהוא מנהיג הבירה. אפשר גם שזה כוונת המזמור "שאו עיני אל ההרים" (שם קנא, א). שההסתכלות למרום מזכירה לאדם את מציאות ה'. כעין המובא במשנה בראש השנה (ג, ח) בענין ידיו של משה, וכן השרף, 'כל זמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים'. כל זה נסוב סביב ענין אחד.

נחזור לשאלה ששאלנו על נוסח תפילת המוסף, מה הכוונה 'והנשא על כל הארץ'. גם נשיאה היא מלשון רוממות וגובה, וכך גם מצאנו בתהילים (כד, ז) "שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד". ועל כך טברנו לשאול מדוע לא כתוב התרומם על כל הארץ. אך לאחר שהובן העומק של ההכרה בהשגחת ה', עימדנו על התועלת הקיימת בכך שאנו מזכירים לעצמנו שה' משגיח על עם ישראל, שהיא תכלית השלמות, שהרי רצון התורה שהרמת הביכורים תחדד את ההבנה בלב האדם. נמצא שאנו מבקשים, שהקב"ה ינשא על כל הארץ. שאפילו התועים שמבטם מעוות, יכירו ביקרו של הקב"ה - והנשא על כל הארץ ביקרן. שהמלכות תהיה מורגשת בעצם קיומו של האדם בעולם, שכל שעה ושעה הוא רגיש בחוש את מלכות ה', שיכירו וידעו כל יושבי תבל שהמלכות היא לה' לבדו.

בדברים אלה נסיים בבקשה, שכל אחד ואחד מאיתנו יזכה ליישר את מבטו, ויחדיו כאיש אחד נמליך עלינו את המלך הקב"ה, ובזכות זה נזכה לנס שישמענו סלחת, ונזכה להכתב בספר חיים טובים אמן.

מעלה בכתיבת חידושי תורה

בפרשת וילך אנו מוצאים את המצווה האחרונה בתורה - מצוות כתיבת ספר תורה. במגלה עמוקות (סוף וילך) מובא חידוש נפלא. כי הנה המצווה הראשונה היא מצוות פרו ורבו, (בראשית מט, טו) ואילו המצווה האחרונה היא מצוות כתיבת ספר תורה. על כן אומר המגלה עמוקות, חבר תחלתו לסופו, מצוות אלו סמוכות זו לזו, כדי ללמדנו את המעלה הקיימת בכתיבת חידושי תורה, שכשם שאדם מיישב את העולם בלידת ילדיו, כך צריך ליישב את העולם בכתיבת חידושי תורה.

בשני התירוצים, ובהשלכה לשהם לכל מצוות התלויות בארץ.

בתחילה כתב הרשב"א: "אבל בכורים אין החיוב תלוי בפירות אלא באדם דאין נאסרין באכילה אף על פי שלא הפריש מהן בכורים". דבריו מיוסדים על האופן בו אדם עובר על מצוות התורה, אדם שלא מפריש ביכורים מאדמתו. בכל מצוות התלויות בארץ הוא עובר על איסור, ובחלקם חייב כרת. אך לא כן בביכורים, גם כשאינו מפריש מותרים הפירות באכילה.

חובת הקרקע באה לידי ביטוי באיסור הפירות, מאחר והמצווה מוטלת על הקרקע או על גידולה. ולכן על הפירות להאסר, באופן שלא נתקיימה בהם מצוות התורה. ומכך שביכורים מותרים באכילה, ראייה היא שהחובה מוטלת על האדם. ולכן גם כשלא מקיים את חובתו, אין איסור בקרקע או בפירות.

איסור הפירות על האילן

ראיה נוספת הביא התוספות: 'אבל בכורים ודאי חובה הגוף יניחו וכו' שאין החיוב תלוי בפירות אלא באדם ואפי' בעודן באילן מתחייב'. הבנת דבריו, שחובת הגוף גורמת לאיסור לחול לפני שהפרי ראוי לאכילת אדם. בעוד שתרומה ומעשר לא נוהגים קודם שיכנסו לתוך הבית, או יתקבצו לערימה אחת. וזו ראייה שהם חובה על הפירות עצמם, כי אם היו על האדם היה צריך

האיסור לחול קודם לכן. ובאמת חובת ביכורים נוהגת גם כשהפירות עדיין על האילן, וזו ראייתו השניה של הרשב"א, שחיוב הביכורים מוטל על האדם.

בנקודה זו יש להעיר כמה הערות נחוצות. תרומה ומעשר אכן לא מתחייבות קודם מירוח, אך ערלה אסורה גם בעודה באילן. כמו כן איסור כלאים נוהג גם כשהפירות מחוברים לאדמה, וכך גם בשביעית קדושת הפירות קיימת באילן משעה שהפירות מגיעים לתחילת ביטולם (שביעית ד, ז). ובוודאי שיש בהם חיוב הפקר בעודן באילן, כפי שמוכח בסוגיא בנדרים (מב), שם מבואר שיש חובה להפקיר את הפירות לפני שתולשים אותם מן האדמה.

עוד יש להקשות, שחיוב המירוח הוא סיבה שהחיוב מוטל על הגוף. והראיה לכך ממצוות חלה, שהיא מצווה הנוהגת בארץ ובחוצה לארץ. הסיבה שהיא נוהגת גם בחו"ל, למרות שזו מצווה התלויה בארץ, משום שחיובה משעת גלגול. ומבואר שפעולת ההזמנה של המאכל להטלת החיוב היא ראייה שהמצווה נוהגת גם בחו"ל. וכיצד מביא הרשב"א ראייה ממירוח תרומות ומעשרות, שהיא סברא להפוך אותה לחובת הגוף, שאינה נוהגת רק בארץ.

ואפשר ליישב, שלזה פירש הרשב"א דבריו בשני תירוצים, שכל אחד בא להשיב על עניינו. ולעולם תרומות ומעשרות חלה ופאה, הם חובת הגידולים. ואילו כלאים, שביעית, ועל כן הם חובת הקרקע שמורגשת גם בגידולים. ועל כן תירוצו הראשון בא כנגד המצוות כמצוות השמיטה, ועל כן הוכיח מאכילת איסור. אולם בתירוצו השני בא להשיב כנגד לקט שכחה ופאה, שהם מצוות על הגידולים, ועל כן הוכיח משעת החיוב. ועדיין צריך עיון.

חזון איש המבואר | פרק י"ט ס"ק א

אבל בשביעית אסור רק מדרבנן, ותובן הסוגיא גם למ"ד תולדות דרבנן. ול' [ולשון] רש"י במ"ק (דף ג. דה"ה שנידיר) שם כתוב שכל מלאכות אלו מדרבנן, תתפרש הסוגיא כמ"ד תולדות דרבנן ולאחר שהעמיד רבינו את דברי רש"י בשתי הסוגיות מסכם רבינו שיש שיטות הסבורות שאסור לקוץ מן התורה, ויש שיטות שמותר אבל לעולם לקוץ אסור מדרבנן לכל הפירושים כלומר, גם לשיטות שמותר מן התורה אלא שאיסורו קל איסור נטילת הקוצים קל זה גם הסיבה שאם עשה זאת בשביעית התירו לו לחרוש במוצאי שביעית. ומבאר רבינו לקמן ס"ז ט"ז שמלאכה זו קלה משום שהיא רק מכשיר לחרישה, ולא עבודה ממש.

וכעת עובר רבינו להעיר הערה נפרדת על מה שהשתמע שנטילת הקוצים יניה מלאכה דאורייתא, עובר רבינו לעסוק במלאכת חרישה ולכן עובר רבינו לעסוק ב- מש"כ תו' מ"ק שם [תוס' מועד קטן דף ג. ד"ה נטייה דגם חרישה אינה מה' צ"ע דהא חרישה לכו"ע - כלומר גם לשיטות שתולדות דרבנן, חרישה חייב מה' תו' מ"ק] ומכש"כ לעיל ס"י י"ח וכו' תו' גיטין מ"ד ב' לאחר שביאר רבינו את יסוד החילוק בין מחובר לתלוש בקוצים, חוזר לבאר את אופן החילוק בין חיבור לתלוש באבנים וסלעים, וכך אומר רבינו: ומחובר נקרא כל שהוא דבוק לארץ אפי' לא נשרש - לא צריך שיהיה חיבור כמו בצומח, אלא מספיק שהאבן דבוקה לאדמה והראיה לכך דהא מסקל חייב באופן שהאבנים היו מחוברות משום חורש כדאמר ביר' פ"ז (הלכה ב') דשבת - ולכן מוכרח שמספיק שהסלע דבוק לאדמה כדי להחשיבו מחובר. ומיהו - אולם כל שאינו דבוק - אלא רק מונח אף שהוא בטל לארץ - ונחשב חלק מהאדמה, אף על פי כן אם יטול את הסלע אין זה חורש מדאורייתא, כי חורש חייב רק במחובר לאדמה. ואם הוא דבר העומד לפנותו אם היה מונח על הארץ הפך כמו כלי תשמיש נראה שאינו נחשב כחורש כלל דאף איסורא דרבנן ליכא - רבינו מחדש שגם איסור סיקול בתלוש נאסר מדרבנן רק במקום שהאבנים נטילות לצורך פיו הקרקע, אבל אם היה זה כלי שנטול על מנת להשתמש אף מדרבנן אין איסור. מוסף רבינו חידוש נוסף על פי המובא במש"ז ואם מניח הנוגעות בארץ - כלומר, שנטול אבנים שאינם נוגעות בארץ כגון מגל אבנים או ממחצב אפשר דמותר אף

פרק ג' משנה ה' - לא יפתח אדם מחצב כו' - רבינו פותח את סימן י"ט בהלכות מחצב מחצב זה מצבור אבנים כעין מחצב של ימינו. הכי שנה בשביעית פרק ג' עוסקת בדיני מראית העין. בחלק הראשון של הפרק המשנה מדברת על דיני הוצאת זבלים, ובחלק השני בהלכות הוצאת אבנים. דיני הוצאת אבנים מפורטים בפרק זה בארבעה משניות. דיני מחצב, נדר, אבנים שזעזעו המחרישה, ואבני כתר. ובהמשך יבאר רבינו בו אחד מהם לפירוש, אך קודם כל מקדים רבינו את דיני מסקל. מסקל הינו אדם שנטול אבנים מה' זה כדי להכשיר את השדה לזריעה כמו שכתוב בישעיהו (סב) "סלע המסקל סקלו מאבן". וכך אומר רבינו: מה שנראה מתוך המשניות הללו -

מארבעה משניות אלו ממשנה ה' עד משנה ט', מסיכום המשניות אנו למדים דאסור לסקל בשביעית - במידה ומעוניין להסיר את האבנים מהשדה כדי להכשירה לזריעה אסור להוציא אותם בשביעית אפילו אם התקיימו בו כל שלושת ההקלות המופיעות בדיני אבנים. וכך אומר רבינו: בין גדולות בין קטנות - כוונתו להגבלות המופיעות במשנה ו' שמותר לטול אבנים של נדר רק אם הם גדולות מספיק. וכאן החידוש שבמידה הרוצה לסקל אסור לעשות כן אפילו אם הם גדולות, ולא זו בלבד אלא בין משלו בין משל חברו - כלומר, גם זה התירה המשנה באופנים מסוימים בהם אדם עובד בשדה שאינה שלו, שיש בה צדדים להקל, ועוד אומר רבינו שאסור לסקל בין שהתחיל מע"ש בין שלא התחיל מע"ש - היתר נוסף מוכרז בפרקין להתיר עבודה בשדה באופן שהתחיל לעשותה קודם שביעית, במה דברים אמור רים במתכוין ליפות שדהו - אסור לסקל רק באופן שכונתו להכשיר את הקרקע לזריעה. כמו כן דוקא מחוברין - איסור מסקל נאמר דווקא באבנים המחוברות לאדמה אבל תלושין - כגון שהיו מונחות על הארץ, או שזו ממקום מותר כמש"כ תוס' מ"ק י"ג א' ד"ה נטייה תוספת שם עוסק בענין סילוק קוצים בשביעית, ומחלק שם בין קוצים מחר ברים לתלושים. שסילוק קוצים מחוברים היכן שמתכוין ליפות שדהו אסורים מן התורה, ומ"מ איסורא דרבנן איכא וכמש"כ תו' שם - שגם בתלושים יש איסור מדרבנן. וכונתם למ"ד מ"ק ג' א' שם נחלקו אביי ורבה אם תולדות דאורייתא - ומסיק רבינו שרק לשיטת שדברי תוספות מתפרשים לשיטת אביי שסבור שתולדות דאורייתא, ולכן מלאכות כמו ניכוש קוצים או סיקול אבנים אסור מן התורה ואפי' למ"ד תולדות דרבנן מ"מ אפשר לפרש את כוונת התוספות האמורים שבשביעית החמירו אפילו באדם שעובד בשדה חברו כיוון דבשבת הוי תולדה דאורייתא אדם מסמך לק קוצים בשבת חייב מדאורייתא משום שעובר על תולדה של חורש הכא בשביעית שסמלק אבנים כדי ליפות שדהו קנסוהו - שהיא אסור לעשות כן אבל נתקוצה מן התלושין כיון דבשבת לא חשיב חורש - משום שהקוצים אינם מחוברים הכא לא קנסוהו - ולכן מותר.

ומ"מ מדרבנן אסור אף בתלושין כאן מסיים רבינו שלמרות שמעיקר הדין היה מותר להסיר קוצים תלושים, אסור חכמים מלאכה זו. ולכן מכריח רבינו שדברי רש"י בגטין (מד: ד"ה: שנתקוצה) הינם למ"ד תולדות דאורייתא כפי שעולה מהסוגיא שם, או - אפשרות נוספת מציע רבינו לה עמיד דברי רש"י לפי רבא שתולדות דרבנן, דרק בשבת הן דאורייתא